

ԽԱՐԿԱԿ

Գինն է 10 կ. Գառառներում 12 կ. 1911, Շաբաթ, ՕԳՈՍՏՈՍԻ 6 -ին. Թիֆլիս. №32
ՀԱՅՈՑ ԹԱՏՐՈՆԻ ՇՈՒՐՁԸ

ՅԵՐԱՅՈՒՅՆ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ՈՒՆՈՒՄՆԵՐ ԲՈՒՆՈՒՄՆԵՐ ԳԻՆՆԵՐ Է 10 Կ. ԳԱՐԱՐԱՆԵՐՈՒՄ 12 Կ. 1911, ՇԱԲԱԹ, ՕԳՈՍՏՈՍԻ 6 -ԻՆ. ԹԻՖԼԻՍ. №32

Մենապիտոնի տամարից դուս ախտի շարտել ինչպէս անտուղանդ դերասաններին նոյնպէս եւ անպէտք Իրամատիկ. ընկ. վարչութեան անդամներին, այս վերջիններս աւելի են սարժիստ կարծրաբուն

ՇԱՐՈՒՆԱԿԻՈՒՄ Է ԲԱԺԱՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

1911 թ.

VI Տարի

ՄԱԹԱԲԱԼԱ

VI Տարի

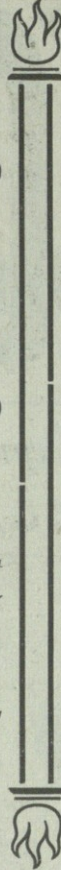
Երզիծարանական-սատիրական պատկերազարդ շաբաթամթերթի
ԼՈՅՍ Է ՏԵՄԵՆՈՒՄ ԱՄԵՆ ՇԱԲԱԹ ԱՆԽԱՓԱՆ

Պաշտօնական օրգան պետական, ազգային, հասարակական և օտարազգի բոլոր մեծ և փոքր, յայտնի և անյայտ, պիտանի և անպիտան, փրկիչ և զլիփիչ, անկեղծ և կեղծա- չոր գործիչ-կորզիչների և խայտառակիչների:

Աճեցածից քերք բոլոր բնօճիֆների համար

«ԽԱՔԱԲԱԼԱՆ» շաբերին ծիծաղեցնում է; շաբերին էլ ցաւեցնում, բայց ոչ ոքի հետ ոչ բարեկամ է և ոչ թշնամի: Խմբագրին կարելի է տեսնել, երբ քեֆերիդ ուզի: Հասցէն՝ Тифлисть Музейный пер., редакция „ХАТАБАЛА“.

Արասահմանից՝ Tiflis Caucas Redaction «Khatabala»
Խմբագիր-հրատարակիչ՝ Աստ. Երիցեան

«ԽԱՔԱԲԱԼԱՆ»
Բ Ա Ք Ա Բ Ա Լ Ա

Տարեկան	5 ռ.
Կէս տարին	3 »
Երեք ամիսը	1 » 50 կ.
Ամիսը	— 50 »
Թիֆլիսում տարեկան	4 » —

Մեր թերթի բաժանորդներին «Սուր- հանդակ» ամենօրեայ թերթը ուղար- կում ենք պակաս վճարով:

100 տարով բաժանորդագրել ցանկացողին 75 % զեղջ:

Ձրի կարգացողներին պէտք է նկա- րենք գլխավայր:

«ԽԱՔԱԲԱԼԱՆ» ՕՐԱՑՈՅՑԸ

1911 ՕԳՈՍՏՈՍ 30 օր

6

Суббота ՀԱՐԱԹ Ծայտոռ
Հունիսի 25

7 (կիր.) Տօն ամենայն բելիս ուտողաց և դամաւանդում ընդ ուրիշ կանանց հետ քեֆ ա- նելոց—վասն հոգոյ փրկութեան՝ մարմին տան- ջողաց:

8 (բ. 2.) Պահք: Յիշատակ մեռելոց Հրատա- բակահանի Գովկասի հայոց բնկերութեան:

9 (դ. 2.) Պահք: Անւանակոչութիւն սրբոց խոնակողաց Ազգային ժողովի որ ի թուրքերոյ ցանցաւորի, Մեհրդատի Հայկազի և Լօպրազի Վրամի Վասմեան:

10 (դ. 2.) Պահք: Զայս օր վայ պաս ուտողաց և զլօքի ուտողաց: Տօն արժանաւոր կրօ- նութեանց հայոց թիֆլիսի, որ իրենք անկրօն գոյով — զխաբեբայութիւն սովորեցուցանեն — և զմիտս աշակերտաց պղտորեն—զի վարձք առնին և ոչ աշխատին:

11 (ե. 2.) Պահք: Տօն սրբոյն լեզալ էքս- պրոպրատորաց ազգային գումարաց—եկեղեցա- կան փողից, դպրոցական գանձից, նպաստամա- տոյցի դրամից, և այլն, և այլն:

12 (ուրբ.) Տօնապահք—այսօր կարելի է գուտիլ և խորոված բաղրիջան և սառ-սառ կար- տօլ յօրի և՛ դանդուր, և՛ քոնդար, և՛ նիախուր:

Գանդուր լաւ լինի եթէ սխտոր ու քացախ ունենալոց լինի:

Տոմարագէտ և օրացոյցագէտ
Աղբարտու արհ-վարդապետ.

ԱՌԱՋՆՅՈՒԹՈՂԻ ՄԱԳԻԻՐ

Ղզբաշի շահի իստօրիէն ու հաուց կաթիլկոտական խնթիրքը մէ թաւուր է այ:

Էրկուսի համա էլ ասում ին թէ՛ վունչ մի բան չափին, կօսէ, ու էրկուսի վրէն էլ հետտի դարմադալ, դաւի դարաբա ին բանձրացնում, գրում-խօսում, վուր էլի լաւ՝ վուր պօլիցէն մէջը չէ նընգնում:

Մանմէզ Ալի շահի համա ինչեր ա- սիս չին ասում. նա էսինց է ու էնէնց է, կօսէ, նա փիս ու անջիգար մարթ է, կօսէ, ու էդ փիս մարթու գլուխը մինչկլի մէ չէթէր միլիօն փուղ ին գին դնում: Արի ու էստի բան հաս- կացի:

Իս էս բանիքը վուր իմացայ, իփ վուր գագէթնիլումը միը հարկնի տղէն կար- թաց, թէ շահի գլուխը գին է դրած,— ասի, հայրաթտա բան ափի ասի. վուր էտղդամ գին ին տւի ասի:

Մինձ էլ կուլի այ, խիստ մինձ:

Միր գուրձիչներու գլխներին՝ Լէօյի, Հաջի Առաքիլովի, Քալանթարի, Շիր- վանզադովի, Օխանէս Սալաթէլովի գլխներին՝ խաշապաններն վունչինչ, մինչկլի էրկու շահի էլ չին տայ ու:

Բաս էրկում է, որ ղզբաշում ան գլխները մինձ գին ունին—ան թէ չէ շահի գլուխը հետտի մինձ ու լաւ գը-

լուխ է, վուր էտղդամ փուղ ին տալի: Միր «Հորիգոնի» Մարքարի գլու- խը ինչ աժէ. վունչինչ էլի քիթը մէ բան է. ան քիթ՝ ով գիդա խկի առու- տուր էլ չանին:

Մեկը Բախտամովինց Ակոփի վունչ քիթն, վունչ գլխին «մի դանա» չին տայ, մէ քոռ գրոշ—ինչի՛ վուր ան- պէտք է:

Խատիսով Գիգայի գլուխը կի պտփ ոչխարի, գառան ան թոխլու գլխի հան- գի է. Յովհաննէս Թումանովի գլուխն էլ էտինց. դրանք, վուր վունչինչ չա- ժէնան, էլի էրկու-էրկու շահի խօ կու- տան էս անիծած խաշովները:

Երիցով Բուզգանի գլուխն էլ գլուխ է, այ, կօսիս, գութմա է: Գիշերը լիս է տալիս, բալկոնում փանար ու օթա- խում լամփա չին բանեցնում. սա ուփ- րօ շատ կու աժենայ:

Համա վունչ մէ գլուխ Մանմէզ Ալի շահի գլխի չափ գին չի ունենայ:

Էտէնց է ախպէր, էտէնց է: Հայերուս գլխները մէ-մէ գրոշ չա- ժին. Ղզբաշու թաթերու գլուխը կի հագար թումներ աժէ:

Բա էստի պօլէտիկուրի բան չիլ՝ ինդրամ ինչ ասիմ «Մշակի» «պօլէտի- կուս»՝ Միսոն Չորանովեանցին, վուր նա գլուխ կի չէ՛ խիլք էլ չունէ. ինչի վուր՝ խիլք մարթը ինչի չափտի իմանայ, թէ ինչեմէն է՝ վուր հայու գլուխը բան

ՅԵՐԵՎԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ձեռագրեր և գրքեր
«Ցոցիալ» տիրապետող
Ես, հանրապետական
Նորից ակամայ
Ճանճերն եմ յիշում
Եւ իսկոյն փախչում:

ԽԵՆՔ

Բ Ժ Ղ Կ Ա Կ Ա Ն

Կազմեթաջի աղան, շատ տեղերից խելօք բաներ գրին կը ձեր «Պաթարալային» մէջ տպելու՝ անլուսաւոր հայ ժողովրդին լուսաւորելու համար՝ բայց մենք, արդէնցիկներս ալ ինչո՞վ ենք պակաս ուրիշներից. միթէ՞ մեր մէջ ալ չկան կատարած խելօք բաներ: Ահա ես ալ բան մը պիտի գրեմ ձեր աղօթօգուտ «Պաթարալային» մէջ դպելու համար և տեսէք թէ՛ մենք արդէնցիկներս, ալ ինչօրէն գիտնական ենք և ինչպիսի՞ խելքի մօտ բաներ կընենք կը: Այս անցած մօտ օրերս ես մի բարեկամ հիւանդի մօտ այցելութեան գնացի, որուն մօտ տեղացի անցէնդաւոր դօկտօր մը ալ կար հրաւիրած, ուր առհասարակ հիւանդի մասին խօսէր կը. վերջապէս որոշեց այդ հիւանդին տաք ջրի վաննա անել: Այդ անցէնդաւոր դօկտօրը սկսեց հիւանդին վաննա դնելու ձևը սովորեցնել հիւանդի տիրոջը պատերի շուրջ, որ եանդլը բան մը չանեն ու չվնասին հիւանդին, չիւնքի, վրայ բերեց մեր դօկտօրը՝ թէ մեր Արդէնու մտերը շատ եանդլը բաներ կընին կը և զուր տեղը հիւանդներ մեռցնին կը: Ես հետաքրքրեցայ և հարցուցի դօկտօրին թէ՛ ինչպիսի՞ եանդլը թիւններ պատահին կը: Անցէնդաւոր դօկտօրը պատմեց քանի մը դէպքեր, որոնցմէն այժմ այս մէկը գրիմ կը ձեր «Պաթարալային»:

«Ասկից մի քանի տարի առաջ, ասաց դօկտօրը, ինձի մի հիւանդին տարին. գնացի, լաքին ի՞նչ տեսայ. տեսայ որ հիւանդ մարդուն վաննա անելու համար տեղական մի մեծ պղնձի մը (խաշկի) մէջ լեցուցեր են առաջ իլիջաղ (միջակ տաք) ջուրը, պղինձը դրեր են կըսկի վրայ, պղնձի ջրի մէջ նստեցնելով հիւանդին՝ սկսեր են կրակը վառել ու ջուրի տաքութիւնը աւելցնել: Քանի ջուրը տաքացեր է, հիւանդն ալ մէ՛ծը սկսեր է նոյնքան թուլնալ ու քրտնիլ-գիտուն և խելօք շրջապատողներն ալ տեսնելով հիւանդի չափազանց քրտնելն՝ ուրախացեր են, որ վաննան (պղինձը) խուրամիշ է եղեր հիւանդին, և հետզհետէ պղնձի տակը կրակը այնքան են վառել և ջուրը այնքան են տաքացրել, որ վէ՛հասըլ հիւանդին ուղղակի խաշեր, թողեր են: Ահա այդ ժամին ես հասայ, ասաց դօկտօրը, և տեսայ, որ հիւանդը բոլորովին խաշեր, արդէն մեռեր է և մեռած ալ հանցիկը պղնձի մէջէն:

Այ վունց վուր հիմի գիդինք թէ ով ուփրօ լաւ ուշունց տալ գիդի ու վուր գուրձիչը ուփրօ լազաթին է կուլ տալի:

Էս էլ տալանտի բան է: Մէ մէ մարթ կի ասում է տալանտ չէ, կօսէ:

Չին գիդում բանի գօրութիւնը. չին հասկանում:

Հայերս վուր բանի գօրութիւնը հասկացողներ ըլինք Օրմանով, Սուրէնով, ան Կարապիտ ու Մեսրոպի սրբազաններու կաթղկոսանալու վրէն կու խօսի՞նք. կու գրինք:

Ինչի է. ախր ի՞նչի է:

Չունքի բանի գօրութիւնը չգիդինք, չունքի,—մեր գլխներին խաշապներն էլ փուղ չին տալի:

Տօ կաթղկոս էք ուզում ջողի՞. հա, ասէք էլի. ջողեցէք, ով է ձիր ձիւքը բռնում. ու էլ ի՞նչու էք շատ շուռ ու մուռ դալի—արեք վիկալներն մեր էփրիմ էպիսկոպոսին կաթղկոս օխնինք:

Ի՞նչ է, տանավարին շղթիկ է:

Իս ու իմ հոքին,—Գասպարն ու Գոգին, սրամէն լաւ կաթղկոս մինք ի՞փ կու ճարինք:

Բոյին պատիկ, խիլքը... շատ, համ չասպանդ է, համ դոշաղ. վուր ուզենանք օրէնը իրեք ջէր վալս-մազուրկա կու խաղայ:

Էստի դադում խիստ շատ կայ: Խաթարալա ամենայն հաուց Գասպար աղա Կարաուզով

ՉՐԻ ՀԱՄԵՐԳ

- Ճանճերն են բզգում,
- Ճանճերը տղում,
- Եւ ամեն ուրէք
- Մեծ համերգ կազմում:
- Ես էլ շողերից,
- Հայ ազգասէրից,
- Խենթ կնոջ սէրից,
- Եւ շատ բաներից
- Յոգնած, բեզարած,
- Նստած սենեակում
- Ականջ եմ դնում
- Եւ հրճում, հրճում,
- Որ մեր աշխարհում
- Գոնէ կան ճանճեր,
- Որոնք կարող են
- Մեզ համար երգել
- Եւ մըխիթարել:
- Իսկ երբ գնում եմ
- Հայերի ժողով,
- Ուր որ տեսնում եմ

չածէ ու թրքի գլուխը կի թանգ է:
Մահմէդ Ալի շահը մի տարի, տարի ու կէս մէյդան էկաւ, հայհոյեց, կուր դալմադալ արեց ու էգքան թանգացաւ նրա գլուխը—բա մեր գուրձիչները, վուր ծնած օրից, համ դալմադալին անում, համ խառնակութիւններ, համ ստեր ին խօսում, համ ասկի փուղիր ին ուտում, համ ուշունցներ ին տալի, համ գրում ին, համ թըում, համ լալրատում—բաս սրանց գլխները վուչինչ չպիտի ափէնան:

Էս ի՞նչ անսովետութիւն է. էս ի՞նչ թաւուր աշխարհ է:
Օրիւրաներ ենք սարքում, գուրձիչփրգիչներուն պատիւներ ինք տալի ու էլի վուչինչ էլի:

Լաւ է ախպէր:
Գէդի սուղը... ի՞նչ ասիմ, կամքը ձիրը չի՞:

Էս էլ էն մէկէլ բանիրն է՞: Մինք հայերս իղբալ չունինք:

Ի՞նչի. հալթաթա խիլք էլ չունինք. էք կուլի միգէզը, էք կուլի իս ու իմ գլխում հոքին:

Մաշ մինք վուր խիլունք մարթիք ըլինք՝ կու թողնի՞նք, վուր կաթղկոսական խնթիրները շիւփիլաւ դանան:

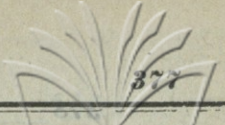
Մաշ:
Կաթղկոս էք ուզում:
Տորգ արէք:
Ով շատ կուտայ՝ նրան նրնդրինք. էստի հետաքր բան պիտ ըլի. թէ չէ կաթղկոս իս ըլիմ, դուն ըլիս, նա ըլի՛ բոլորը մէկ չէ՞: Աղբաշի աշխարքում մէ լաւ աղաթ է էլի, մի տեղ մէկին, վուր դուբերնատ ին օխնում—փող ին առնում թուրմէ առաջուց:
Իջարան ով շատ է տւի, նա էլ էլիլ է դուբերնատ:
Էստի խիլօք բան շատ կայ:
Վա, համ մարթուն դուբերնատուրութիւն տան, համ էլ տօնլուղ: Ի՞նչ է. փուղերը խոտի հանգի է բանում:
Ֆիւս:
Կաթղկոսութիւնն էլ էտէնց պիտի ըլի. ու դուք տեսէք թէ էնչախր ի՞նչ թաւուր ասկը խիլումը կուլի:
Իմ հոքին գիդենայ:
Էն չախր էչմիաճնումը թէ դուսը դայրաթով ժամ կու գան:
Միը եպիսկոպոսները ինչ կու վիկալին, կու պահին ու կաթղկոսանալու համա աշխարհ կու բերին:
Կու գիդինանք, ով ի՞նչ ունէ, ով ի՞նչ չունէ:

—Ինչով բացատրել, որ ծխականները չեն որ
 չոգաբարձու են դառնում յարձակողականից պաշտ-
 պանդական դիրք են բռնում եւ եկեղեցին կիսաշէն
 Բողնում.
 —Շատ պարզ.—երբ դուք էլ չոգաբարձու ըն-
 տրէք, այն ժամանակ կընթակամաք.

Դժուար է անգամ երեւոյալսել
 Այլ Յակոբիկ, այս էնչ եւս տնում, մի քան
 բարձր է էնլ ամուսնացել երբ և դուստր անպէս ջեղմ
 եւս համբուրում թո՛ւ. մի տաս ասոր. յետոյ էնչ
 կանեա...

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ահա այսպէս բան ալ կատարեա՞ծ է մեր Արդիւնի մէջ, աւելցուց դժգոհութիւն ու գո՞ք ալ այս տեսակ եանդըրութիւն մը չանէ՞ք» Դժգոհորի այս պատմած բանը ինձի անւատարի երեցաւ, լաքին նա Աստուծու անւան վրայ երդում անելով ասաց ինձ, «ախրար, ես քեզ իմ աչքերով տեսածս բանը պատմեմ կը, ինչո՞ւ համար չես հաւտար», և մինչև անգամ այդ բանը որու տունը կատարեա՞ծ լինելը անունով յայտնեց. յետոյ ես ուրիշ հաստատ տեղերից ալ ստուգեցի, որ իրօք եղեր է այդ բանը:

Ուրիշն, կազմեա՞ծի աղան, այս բանը միթէ դժգոհմենա չէ՞ մեր արդիւնցու գիտնականութեան ու խելօքութեան:

Մնացածները ուրիշ անգամին: Եւրկարար Թորոս

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը քննարկութեամբ այն հանգամանքը, որ վերջին տարադի շանտիլեօր շրջապատ հագնող կանայք դժարութեամբ են քարձրանում տրամալի վագոնները. քսի շատերը ուղղակի դժարութեամբ էլ չեն կարողանում բարձրանալ, և որ գրանց տուժում է թէ ազգաբնակչութիւնը և թէ քաղաքային կասսան, ուստի մտադիր է քրոշել տուգանել տրամալի վարչութեան 5000 բուբուլ և պատերիկ, որպէսզի մի շաքաթլայ ընթացքում նոր ձևի վագոններ գործածութեան մէջ մտցնեն, որոնք յարմար լինէին շանտիլեօր շրջապատների համար:

Դնձ տանջողը ա՛յն է, ինչպէս յայտնում է Մատնա՝ ազգի ցաւին յարմար— Զուննը տալու դարման ու ճար:

Մի մարդ—ա՛յն էլ հայ խրմբագիր, Որ տո՞ւարը գիտէ անգիր, Ազգի ցաւին զրտաւ դարման՝ Զեղքին դրբաւ ընթերցարան:

Հանա՞ք բան էր «օրացոյց»-ին Կրցել նա՛ն «երագահան» Կամ՝ այդ կրման մի լուրջ գործին Անվախ ձեռք տալ, Ղազարու-Ջան...

Կեցցէ՛... կեցցէ՛ հայ խրմբագիր Եւ իր տաղանդն—Աստուածածիր. Հոգի՛ս վրկայ, թէ նա չլլէր՝ Հայի բանը թամա՛մ՝ ըտրդ էր...

Ասա ինչո՞ւ— Աչքի՛ս վերան. Բեզ խօ՞ յայտնի է Ղազար Ջան, Որ հայի կեանքն է մի շինծու Երագնելի ժողովածու:

Որ երագներն ամեն գիշեր Աչք են հանում, ինչպէս փրշեր. Անհամեմատ տեսնողը շատ, Բայց մեկնող—գէ՛թ չունինք մի հատ,

Անա՛ քեզ փաստ այս երագը.— Տ. տեսել է, որ «Տարագը», Եթէ Աստուած երկար կեանք տայ,— Հոլլանդիա պէտք է զընայ:

Բ. տեսել է, որ «Մըշակը», Բալանթարի այդ քարշակը, Խօսք է տել՝ մի սո միջոց Թողնել իրա...

Ս. տեսել է, որ «Մոր Դարը» (Դու չե՞ս լսել այդ խարարը) Լոյս չի տեսնիլ շարաթ օրը, Զի հիւանդ է զըրաշարը:

Մ. տեսել է, որ «Մուրճն» ունի (Այպէս երագ կընի եանի՞) Մի չսփազանց երկար ազի՛ Կէսը—Թիֆլիս, կէսը—Բաքի:

Խ. տեսել է, որ «Զանգ» թերթը, Եթէ շուտով հասնի ներթը, Պէտք է զընայ (երթա՛յ բարով) Իր քաջ նախնեաց ճանապարհով:

*... տեսել է, որ «Խաթաբալան» Ունի անթիւ էջի փայլան. Մա երդել է հացի վերան, Որ չթողնէ էշ անփայլան:

Գ. տեսել է Սուր. Աբբասի (Ալանը խո՛ւ ստատնայի) Գլխին դրած իաշով վեղա՛ր. Հաստտում եմ ես, Ղազար եղբայր:

Ա. տեսել է այն գիշերը, Որ մեր Բազայ հարուստներս

Փաստարանների շուրջը

- Ա՛խ, պարոն Իշխանեանց, օգնեցէք, ինչպէ՞ս, —վերականգնեցէք իմ պատիւը: —Ի՞նչ է պատահել, պարոն: —Քնացել էի Մարտիրոսեանից հաշիւ ստանալու. բայց նա՛ հաշիւ մաքրելու փոխարէն՝ որոտաց. «стунай къ черту!» —Յետո՞յ... —Յետո՞յ՝ ի՞նչ կարող էի անել,—ուրիշ գիմեցի ձեզ:

Իրաւարանը (հակառակ կողմի վկային).— Ի՞նչ, բարեկամ, չափազանց ճշմարտախօս և ազնիւ մարդ էք երևում: Վկայ.— Պարոն փաստարան, մի դրա նման հանդիսութիւն էլ ես կուզէի ձեզ համար ասել, սակայն չեմ կարող, քանի որ երդում եմ միշտ ճշմարտը խօսել:

ՀԱՆԵԼՈՒԿ ԳԱՆՁԱԿԵՑԻՆԵՐԻՆ

Ուսանող ժամանակը զարմանալի ընդունակ և յաջողութեամբ համալսարանը աւարտող:

Բոլոր քաղաքացիք երանի էին տալիս նրա ծնողներին, որ այդպիսի բախտաւոր դուստր ունին:

Պաշտօնով տեղափոխելով Գանձակ, գանձակեցոց համար երկու «Լաւութիւն» արաւ մէկն, որի «բարեյուսութեան» վկայութեամբ ժ...եան քիչ մնաց քաղաքագլխի պաշտօնը ստանձնի ու քաղաքի գլխին խաթարալա դառնայ, իսկ Համբարձում Սահակեանը նրան պաշտպանութեան շնորհիւ նորից մնաց Փոխադարձ վարկի կառավարչի պաշտօնում և խաթարալա թէ բանկի թէ քաղաքի գլխին:

Եթէ իմանաք ո՞վ է այս պատուական քաղաքացին՝ իմացողին կըտամ՝ անարգել իրեն հաշիւն Կորիւնապատոցոց համար ջուր հանելու իրաւունքը:

ՎԵՔ ԻՅԵՐԱ ԹԵՆ ՄԵՆՈՂԻՆ

(Նաէր Ղազարու Աղայեանցին *)

«Հաստ ու բարակ—գինը մէկ է, Վա՛յ տամ բարակ թել մանողին» Սա տա՛ւ՝ չէ՛—մարգարիտ է. Մեռնե՛մ դորս յօրինողին...

Շատ առածներ է հընարած Հայ նանձարը, ստած, խօսած,— Բայց սորա նման մի ճիշտ առած՝ Իմ կեանքի մէջ ես չե՛մ լրտած...

Հայ թերթերը ձեզ օրինակ, «Մուրճ» լինի նա, «Մոր Դարը», «Մշակ» Պինը մէկ է—տասը մանէթ՝ Մի փութ մուննաթ էլ նորս հետ:

Այլ օրինակ ձեզ կառքերը,— Թէկուզ նորանց անիւները Դու ոնգինից սարքի, բայց դէ— Մինչև վագալ կէս մանէթ է:

Ուստի չենք էլ, նրմանապէս,— Թէ երեսը սափրել ուզես՝ Վե՛ց շահի է գինը, սխալէր,— Թէ՛ դալլաք, Թէ՛ պարիկմախէր...

Եթէ մի նոր գիրք տրպել տաս (Այդ խօ ղու էլ լաւ կիմանաս)՝ Զե՛ն նայելու, թէ այդ զըրքով Խրմբագի՛ր է խօսում, թէ՞ կով:

Էլ չե՛ն հարցնի, Ատուա՛ծ վրկայ, Թէ կարդալու մէջը բան կա՞յ. Գին են տալիս մե՛ծ ու թե՛ս անը Եւ ո՛չ զըրքի լաւ ու թե՛ս անը...

Բայց այդ քա՛ւ չէ, որ առածը ձըմարիտ է. իմ մեռածը Եւ կտրածը ա՛յն է միայն, Որ ապրում ենք մենք ընդունա՛յն...

*) Գրած է Թիֆլիս, բայց չեմ յիշում որ թւականին: Տղաքրութեան է ուղարկում միայն այն պատճառաւ, որ ներքած է եղել Ղ. Աղայեանին: Ծան. հեղ.

Կազմել են մի ընկերություն
(Հայ գրողին տալ օգնություն*)

Ո՞ր մէկն ասեմ. խեղճ հայ մարդուն
Իսկի չկայ հանգուստություն.
Երագներն աշխարհն ընկած՝
Մընացել է լուկ շրարած...

Դէ՛, այս դէպքում էլ ի՞նչ ջոկ բան,
Պէտք էր, — հարկաւ «Երագահան».
Գիրքը — հատած, պահանջը — շատ, —
Կըվանաւի, ինչպէս փըշատ:

Իսկ դու, անգի՛ն Ղազարոս-ջան,
Չեղբերդ ծախր եւ նիստ քո տան.
Կամ գրքիչըդ յարմարացուր
Հայ նաշակին, կամ — օ՞ղ կուլ տուր...

Մեր ընչի՞ն էր «Խնկթ» ու «Կայծեր»,
«Սամուէլ», «Երկունք...» եւ «Իաշ-
նակներ»,
Կամ հանգուցեալ Արուսեանի
Երգը, «Վէրքը Հայաստանի»:

Մեր ընչի՞ն էր «Արեգնագան»,
«Տորգ-Անգեղ» եւ գանազան
Ժրտաիկ-մըտտիկ, անմարս բաներ,
Որ հայ մարդու զարնան տանէր:

Ի՞նչ «Յարութիւն եւ Սամուէլ», —
Աշուղային դատարկ զըրոյց,
Թէ կուզէիր հանգիստ սպրե՛լ,
Յօրինէիր թող «Օրացոյց»...

*) Ականջդ կանչի, Թառայեան... Ախար
այդ մարդիմազարները եթէ այդ բանը մի
քանի տարի առաջ կազմէի, միթէ այժմ
դու այդ օրումը կըլինէիր... Ծան. հեղ.

Ողջը մէկ է հայի համար.
Սեն ու սպիտակ, պարկն ու ֆանար,
Հէ՛նց լան այն է, այլոց նրման,
Մենք էլ շինենք «Երագահան»
«Հաստ ու բարակ — զինը մէկ է», —
Այդ խօ՞ այնքան ցաւալի չէ.
Դու ականջ դիր վերջի տողին՝
«Վա՛յ տամ քուրակ թել մանողին»...

Լիլիպուսի

ՊԱՏԻՆՈՒՆԵՐ ԵՒ ՀՐԱՅՆՈՒՆԵՐ

1 յօդ. Ոչ ոք չի կարող զբաղել սիրա-
հարութեամբ առանց՝ ակցիդային հարկ
վճարելու և համապատասխան փաստաթղ-
թերի վրայ փող ծախսելու:

2 յօդ. Ամառանոցներում, պարերեկոյթ-
ներում և զբօսանքներում չի կարելի սի-
րաբանութեամբ զբաղել առանց առևտրա-
կան վկայականի:

3 յօդ. Քաղաքային այգիներում և բուլ-
վարներում զբօսելու համար հիմնելու է
կոնտրոլ սոմաակների փող վերցնելու հա-
մար:

4 յօդ. Սիրոյ անձնատուր եղած դոն-
ժուանները, հրգչուհիները վերցնում են սի-
րոյ գլխաւոր վարչութիւնից տարեկան վկա-
յական:

5 յօդ. Մենակ անձնաւորութիւնները, ո-
րոնց գլխաւոր զբաղմունքն է սիրաբանու-
թիւնը՝ տալիս են տարեկան պրոպրիաի
հարկ:

6 յօդ. Սիրոյ նամակները կնքում են
առանձին 20 կոպէկանոց նամակադրոշմե-

րով: Սիրոյ արդիւնքը, նախնիք — կալով
պահանջում է պետական ֆինանսիստ
7 յօդ. Ազատում է հարկերից միայն
պլանտացիան սէրը և սէրը դէպի էր մեր-
ձաւորները, այն պարզ պատճառով, որ
զրանք գոյութիւն չունեն, և նաև ամուս-
նական սէրը, որ միայն կեղծիք է:
Երիւսի քիճու տղէն

ԱՅՈՒ «ՆԻՅՆԻՍ»-ՆԵՐՈՑ

1

Աղջիկ, թող տուր ծամբդ քանդեմ,
Փրոնեմ ուսիդ ակեր-ակեր,
Հէրքիք: որքան եղար ընդդէմ, —
Դու չես տեսնում չարը գալիք:...

Թող տուր — չորեմ ոտերիդ տակ,
Վարսըդ ցօղեմ վարդի ջըրով,
Նորից հիւսեմ ծաւիք երկտակ, —
Իջնեն կըրծքիդ օղակներով:

Օ, հաւատն, աղիք բալաս, —
Վերջը, անշուշտ, պիտի դու լաս...
Սէրն է միակ զարդը կեանքի,
Ճար ու դարման հոգս — զըրկանքի:

II

ՎԱՐՈՅԻՆ

Շտաբըւանից վեր էր ցայտում
Կոհակների ցօղուն թագ, —
Արևը նազ ճառագայթում...
Ես գըլխիկոր, դըժբնդակ:...

Դաշնամուրի լացող լարեր...
Մի հին երգի մեղմ նրագ. —

Փ Ե Լ Ի Է Տ Օ Ն

Ն Ա Մ Ա Կ Ա Չ Ե Ի Ե Ր *)

Ի Ն Ք Ն Ա Ս Պ Ա Ն Ե Ն Ե Ր Ի Հ Ա Մ Ա Ր

(Կարևոր ձեռնարկ)

Ի պէտս բոլոր կեանքից ձանձրացած ու
աշխարհից խռով բոբոզագներին.

Մ թ և ր և ց
Ինքնասպանների ակումբի պատւաւոր
նախագահ՝ Մ.

V

Ողորմած տեւորք.
Ամբողջ երեք տարի գլուխս ուռած էր
դուռի նման մի յամառ մտքից թէ՛ ես
պիտի հրաժեշտ ասեմ իմ աստղ ու արեւին
և այսօր վերջապէս յաջողութեամբն Աս-
տուծոյ հանգչեցնում եմ այդ ձանձրալի
դուռը, փակում եմ աչքերս յաւերժի քնով:
Ես վճռել էի նախ Քուրը նետել, բայց
յետոյ թողեցի այդ միտքը — վախենալով
թէ մի գուցէ գետափից օգնութեան հաս-
նեն և աղատելով ինձ կանգնեցնեն արևի

տակ բազմութեան աչքերի առաջ, որպէս
մի թրջած կատու ու ծանակին իմ անօ-
րինակ յիմարութիւնը, անւանելով ինձ —
«խենթ, միմոս, ֆիզիկաբ...»

Ձէ, աւելի լաւ է ֆիննական զանակի
ուղիղ ու վճռական հարեւածը.

Եւ ահա տողերս գրելիս բռնած ունիմ
դողող ձեռքումս այդ չարարեստ ու շող-
շողուն դրծիքը, որը իսկոյն բանալու է իմ
առաջ մեծ ոչնչութեան դոնները:

Ես ծիծաղում եմ.

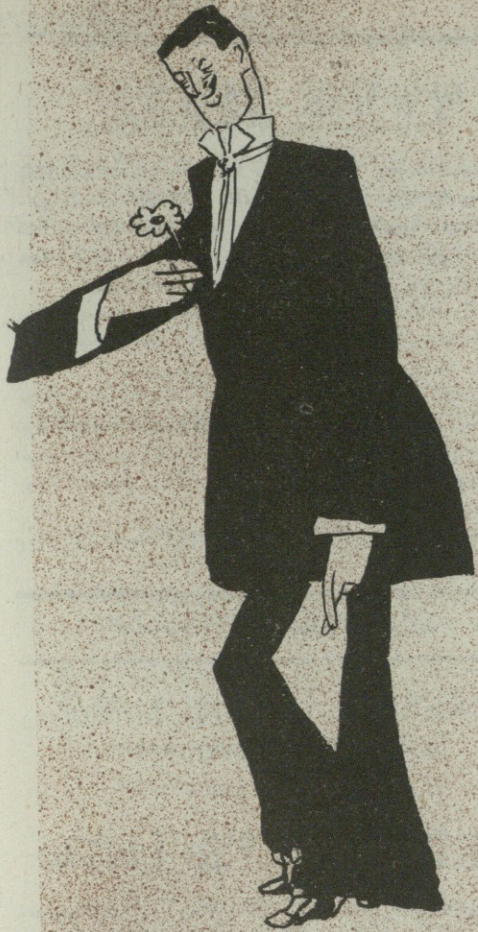
Իմ ինքնասպանութիւնը ոչ մի այլ յար-
գելի շարժառիթ չունի, բացի վայրի նա-
խանձից, որը տածում էի դէպ հազարաւոր
ինքնասպանների հոգիները և որը վերջա-
պէս դարձաւ ինձ համար մի անանց խելա-
յեղութիւն:

Տեսնելով և յաճախ թերթերում կարդա-
լով թէ ինչպէս խուճապում են մարդիկ
դէպի մահու ծոցը, ես չուզեցի յետ մնալ
նրանցից: Գուցէ դրա մէջ կայ մի լաւ բան,
որ ես գեո չգիտեմ. այլապէս ի՞նչու ինձա-
նից աւելի խելօք մարդիկ ձեռք են բարձ-
րացնում իրենց անձի վրայ...

Ձէ, ես կըփորձեմ, որքան էլ դառն լինի
այդ հաճոյքը, միևնոյն է վաղ թէ ուշ պի-
տի մեռնել...

*) Տես «Պատարալ» № 31.

Թաղմանս ժամանակ խնդրում եմ չհանն

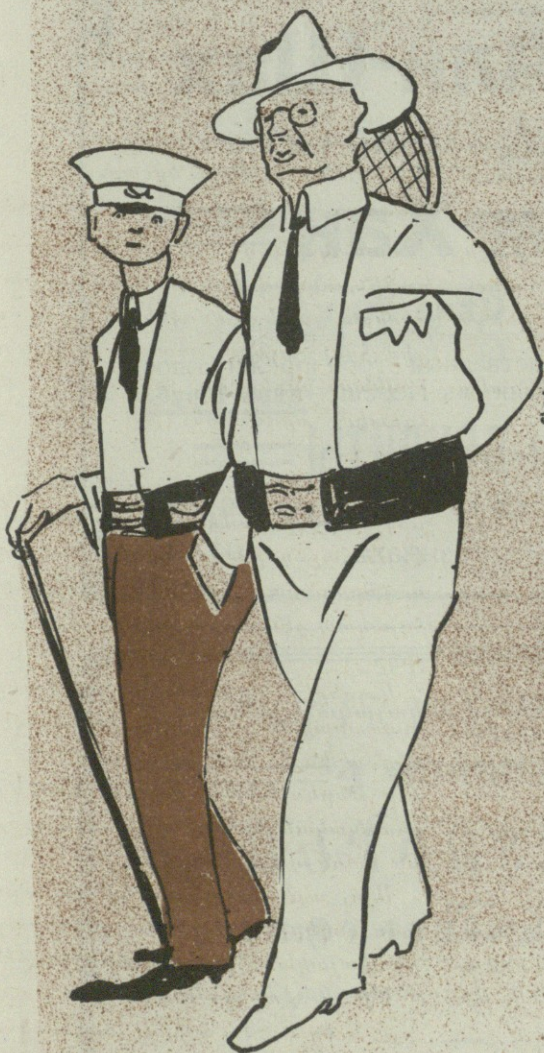
Ամառանոցում եկած հարմարու փնտրող

Ամառանոցային մայր, զոքանիչ և ամուսին

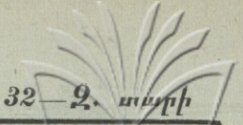
Ամառանոցային օրհորգներ, հարմարուներ

Ամառանոցային երիտասարդներ

Ամառանոցային հայր և ամուսին

— Ունայով դունդունում է կալանաւոր Համիդը:

վտանգ է սպառնում, քան թէ արտաքին թշնամին:

Երդում եմ անա Ղուանն ու Քեարով, Սալար զարդաշխ, արով ու կարով, Որ չեն դադարիլ քանի կամ ես գեռ Դարդեր ու դաւեր, Զարդեր ու աւեր...

— Երգում է «Գարփուզ օղի զարփուզ» Մահմեդ-Ալին «Ալայլի-զիլէլի» եղանակով:

Ինչ ազգ որ յոյսը դրել է միայն եկեղեցականների վրայ—նրա կործանման սկիզբը մօտ է վախճանին:

Մառայի հայրենիքի թշնամուն, իր ազգի կործանողին, բարձրացնել նրա փառքը և զօրութիւնը—այդ նշանակում է ի փաստ իր ազգի գործել:

Կորչի նենգաւոր ЖИД-երից վառթար— Հայ ազգը ժահրոտ—ցեցը կովկասի...

— Ատամներ կրճտացնելով— ճշում են քաղաքական կապիկներ՝ Պուրիշկիչ, Մենշիկով, քաւթառ Սուվորին և ԿՕ:

Ով որ իր ազգը, իր հայրենիքը չի սիրում,—իրաւունք չունի ուրիշներից սէր պահանջելու:

Պատմութիւնը մի դասարան է, որի մէջ ապագայ սերունդը կրթւում է, զգուշանալով իր նախահայրերի սխալներից:

Գողն իր տունը չի կարող շինել, բայց ուրիշի տունը կըբանդէ:

Մարդկային բախտն ու դժբախտութիւնը միևնոյն սանդուխքով են ել և էջ անում:

Գազանների հետ բարեսրտութեամբ ոչինչ չես կարող անել, հարկաւոր է անգթութիւն:

Ժողովեց՝ Գ. Բար.

Battez tambours!...

— Կատարում են՝ երիտասարս թիւրքերը:

Դէպի ճրագի լոյսը ձգտելով Փոխանակ ձեր մայր եկեղեցին սուրբ, Օ՛ դուք անըզոյշ հայ թիթեռնիկներ, Այդ կերպ խանձում էք ձեր թևերը նուրբ...

— Շարական-ստեղի, երգում է՝ հայ հոգևորականութիւնը:

Փուչ էր յօղածը մեր—«վաթսուն ու մէկ», Փուչ էր Փարիզեան կոնգրեսի յոյսեր...

Ախ նորա ամենքն ալ մեզի ծաղրեր են... Աստուծոյ ծաղր է աշխարհն ալ արդէն: Մրմնջում է՝ հայ յեղափոխութիւնը—թուլացկոտ:

Առաջնորդները մեր—թուլումբաշներ, Ուսուցիչները՝ այրուբենիսաներ, Մենք էլ հալածւած... միշտ անզօրավիղ... Յուսահատութեան մի անել կղզում— Կորչում ենք իսպառ...

Աջը՝ հուր է, Զախը՝ մուր է, Վերը՝ սուր է, Վարը՝ ջուր է... Եւրոպ ինչ անենք...

— Հեծեծում է՝ Հայկայ սերունդը:

Vieille chanson...

— Երես դարձնելով, ասում են՝ Անգլիան ու այլ պետութիւնները: Մարիկ

ՄՏ-ՔԵՐ ԵՒ ԸՓՈՐԻՉՄՆԵՐ

(Ռիաֆֆիի)

Մեծ գործերը մեծ դո՛ն են պահանջում:

Կան մարդիկ, որոնց մահն աւելի վտանգաւոր է, քան նրանց կեանքը:

Ներքին երկպառակութիւնն աւելի մեծ

Պոստ-Սոցիալիզմ

Ջուլեա. պ. Արսաւէյ Տէր Սեփանեանին. Այդ պարտնները, որ ձրի թերթեր են կարգում, զբանց մենք կընկարենք, եթէ պատկերներն ունենայինք. բայց քանի որ չունենք—խնդրում ենք մեր կողմից զբանց մի մի ձրի շուք» ընծայէք,

Երևան. Տ. Ա. Բ.—Գանգատում էք մոծակները համար—ինչի չէք գանգատում խելածակների վերաբերմամբ:

Շուքի. Սահաւանցաւորին.—Մենք դէմ չենք եթէ դուք սիրահարւում էք հայրենիքում: Կարող էք:

Կիսլավոզսկ. օրիորդ Մ.—Իսկապէս զգեցանք: Ինչպէս բացատրել. հապա էլ ինչու էք մնում այդտեղ:

Թիֆլիս. Մամիկոնի.—Իրերկիկճ. կուլի վուր էտէնց էլ ըլի:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿՈՐՍԻՆԺ Ի յունիսի 19—20-ին

ՄԻ ՁԵՌԱԳԻՐ ԲՐՕՇԻՐ

Մ Ա Բ Ի Կ

«ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԸՌ ԼԻՆՆ»

Գանողին խնդրում են թողնել «Սաթաբալա»-ի խմբագրատանը, գոհացուցիչ վարձատրութեամբ: 10—4

АТРПЕТЪ

1. **Мамед-Али-Шах**
Народное движение въ Персіи **ЦѢНА 1 РУБ.**

2. **Рахим-Хан**
Смуты въ Персіи **ЦѢНА 20 КОП.**

3. **ИМАМАТЪ**, государственный строй и религиозное воззрѣніе въ Персіи, **цѣна 1 руб.**

4. **БАБИТЫ И БЕХАЙТЫ**
Новое религиозное теченіе и ученіе въ Персіи **цѣна 60 коп.**
Во всѣхъ книжныхъ магазинахъ. **00—2**

Նորագոյն նկարներով հսկայական քանակով

ՍՏՅԻԱՆՆ Է

Ե. Յ. Ծ Ա Տ Ո Ւ Ր Ե Ա Ն Ի

— Գ Է Պ Օ Յ Ո Ւ Մ —

որտեղ և վաճառուում է գործարանային գներով:

Թիֆլիս, Դվորցովսկա փողոց:

50—18

40 օր! ՉԲԻ!

Եթէ դուք 40 օրւայ ընթացքում չէք սովորի ազատ խօսել, կարգալ և գրել գերմաներէն, ֆրանսերէն, անգլիերէն և լատիներէն նորագոյն մեթոդով կազմած մեր ձեռնարկներով (ուրիշները բեկկամ են),

ՓՈՂՐ ՅԵՏ ԵՆՔ ՎԵՐԱԴԱՐՁՆՈՒՄ

սո ձեռնարկի գինը ճանապարհածախարհով վերագիր վճարով արժէ 1 ր. 10 պ., երկուսը—1 ր. 90 կ., երեքը—Մ 2 ր. 80 կ., չորսը—3 ր. 65 կ.: Պատուէրները կատարում է միակ պահեստը ամբողջ Ռուսաստանի համար: Ս. Սանկտ-Պետերբուրգ, Սանկտ-Պետերբուրգսկ. տորոնա Բոլշոյ պր. № 56—609, Կ. Սանկտ-Պետերսք. 482 00—13 (Ե. Ն. 2.)

Ի-ԻՆ Խ Ո Ն Ա Ր Ա Ր Ա Կ Ա Ն Կ ՈՒՐՍԵՐ

Լիակատար կուրս լեզուներ «ՊԱՍ-ԻԱՅ ԵՒ ՈՒՏԻՍԻԱՅ ԾԱՇԻ» ինքնուսուցման համար. մօտ 1000 ընդհանուր կերակուրների, խմիչքների, թխածքների, կօմպօտի, մուրաբանների քաղցրեղէնների և կարկանդակների և այլն: 300 երես խիտ տպագրած, գինը ճանապարհածախսով վերագիր վճարով 2ր 60 կ.: Ցուցմունքներ ինչպէս կանոնաւոր կերպով տանել տնային տնտեսութիւնը և պատրաստել տնային համեղ ու սննդաբար ճաշ, միսը կոտորելու և սեղանը զարդարելու մասին յաւելածով, մօտ 100 երես, նկարներով: Գինը 1 ո. 20 կ., երկու գիրքը միասին 3 ո. 35 կ. (կարելի է մարկաներով): պահանջներով դիմել բացառապէս Կ. Ս. Սանկտ-Պետերսք, Ս. Սանկտ-Պետերբուրգսկ. տորոնա, Բոլշոյ պրոսպ. № 56—609, 483 0—13 (Ե. Ն. 2.)

ԲՈԼՈՐՈՎԻՆ

!! ՉՐԿԱՆ ԱՅԼԵԻՍ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ !!
Եթէ Դուք հիւանդ էք սֆիրիսով, տրիպլիքով, շանկերով, սեռական թուլութեամբ, կամ Ձեր առողջութիւնը քայքայած է ժողովրդականութեամբ—պահանջե՛ք «Հանրամատչելի բժշկարան գաղանի հիւանդութիւնների տղամարդու, կանանց միդասեռական օրգանների», նկարներով և բազմաթիւ ընդհանրներով մօտ 250 երես: Գինը ճանապարհածախսով ու վերագիր վճարով 1 ր. 30 կոպ.: «Ժողովրդական բժշկարան-ձեռնարկ», չափահասների և ամեն տեսակ հիւանդութիւններ բժշկելու համար, բացի գաղանի հիւանդութիւններից, առանց բժշկի օգնութեան մօտ 400 երես. գինը ճանապարհած. վերագիր վճարով 1 ր. 40 կոպ.: երկու գիրքը միասին 2 ր. 50 կոպ. (կարելի է մարկաներով): Միակ պահեստը Ս. Սանկտ-Պետերբուրգ, Սանկտ-Պետերբուրգսկ. տորոնա, Բոլշոյ պրոսպ. № 56—609 Կ. Ս. Սանկտ-Պետերսք 484 (Ե. Ն. 2.) 0—13

Первокл. ресторакъ „АННОНА“

„Здание Артистического Общества“

Сод. Я. Т Бондаренко Ежедневно отъ 2 час. до 5 час. пополудни и вечеромъ отъ 10 час. до 2-хъ час. ночи. играетъ вновь приглаш. итальянскій струнный оркестръ, съ пѣніемъ, участіемъ пѣвиць—г-жи Сакко и Марія Оландезе и баритона Джелларо Оландезе, подъ управленіемъ САККО.

ЗАВТРАКИ, отъ 11 час. до 1 час. дня 80 к. Обѣды, отъ 2 час. до 6 час. пополудни: изъ 2-хъ блюдь—60, трехъ—90 к. и четырехъ—1 р. 20 к. Кухня Европейская и Азіятская; билліарды. Имѣются кабинеты. отъ жары можно спастись только въ

„АННОНА“

50—15

Բ Ե Ս Տ Ո Ր Ե Ն - Ճ Ե Շ Ե Ր Ե Ն „ԴԻԼԻ ՊՈՒՉՈՒՐ“

Քաղաքի կենտրոնում, ամենայարմար տեղ թամամշեան քարվանսարայի տակ

ՄԻՇՏ ԹԱՐՄ ՄԹԵՐՔԻՅ

— Երոպական և ասիական-կովկասեան ճաշացուցակ —

Ընտիր ըմպելիներ, զով կաթնեա-սնեակներ մաքուր խոհանոց ու պատրաստակամ ծառաներ

25—15

== Լոյս տեսաւ առանձին գրքով և վաճառում է ==

Ն Ա Ր-Դ Ո Ս

Պ Ա Յ Բ Ա Ր

Վ Է Պ

Գիճճ է 75 կոպեկ

Գլխաւոր պահեստը «Դուտտնեբրգ» գրախանութում, ուր և դիմում են գումարով գնողները:

—Կտակի համաձայն, պէտք է որ մենք վաղուց բարեգործական նպատակների յատկացնէինք մօտ 200,000 ռուբլի, այն ինչ՝ հինգ վեց տարի է չենք տալիս...

—Ի՞նչ էք շտապում, սիրելի բարեկամ, տոկոսնեքից զուք էլ օգուտեք մենք էլ. դա պակաս բարեգործութիւն է: Մեր տանը բարեգործական ոչինչ չկայ. տարեկան մի երկու հազար ինձ տւէք, հաւատացնում եմ կտակն, էլ կըմոռացրի մտակն էլ, և վերջը էք հազարներն էլ ձեզ կըմնայ:

Ն Ո Ր Ա Գ Ո Յ Ն Ս Ա Ր Ս Ա Փ Ն Ե Ր

